

ÚJ MŰVEK.

PAUL KERSTEN: Moderne Entwürfe für Bucheinbände. Band I. Vorlagen für künstlerische Lederbände. Band II. Vorlagen für Ganzleinenbände. Halle A. S. i. n. Wilhelm Knapp, 4-rét, à 48 tábla. Ára kötetenként 6 M. 60 p.

Hogy a modern művészeti könyvkötés irányításában az utolsó néhány esztendő óta az eddig vezető két nemzet: az angol és a francia mellett a német is mindinkább előtérbe nyomul s külön helyet követel magának, első sorban egy éppoly vérbeli művész-, mint hívatásos mesterember, Paul Kersten fáradtságát nem ismerő munkásságának köszönhető. Jól mondja róla egyik honfitársa, hogy ő a megtestesülése annak a mozgalomnak, mely egy nagyszabású német könyvkötő művészet megteremtésén fáradozott s amely ma már, legalább a bibliofílek egyre táguló körében, szerencsésen célt is ért.

Kersten, hogy e törekvéseket teljes erejével támogathassa, ritka energiával fogott a munkához s belátva azt a komoly veszedelmet, mely a művészi könyvkötést a jövedelmezőbb, de sablonos gyári üzem elharapódzása folytán fenyegeti, egyelőre csak mellékfoglalkozásként, mintegy a maga kedvteléséből szentelte szabad idejét erre a munkára. Eleinte az aschaffenburgi színespapírgyárnak volt az igazgatója, majd az erlangeni Zucker u. Co. írószergyár vezetését vállalta magára, hogy ekként magának anyagi függetlenséget biztosítva, a közönség sokszor kétes ízlésétől teljesen függetlenül, szabadon követhesse saját művészeti ízlését, s teremtsen meg a maga önálló stílusát, s csak miután az iparművészeti kiállításokra küldött, nem megrendelésre készült könyvkötészet munkáival megalapította hírnevét s rendelőközönséget nevelt és szerzett magának, gondolt arra, hogy Berlinben letelepedve, kizárólag a könyvkötészetnek szentelje életét. Itt tartózkodik jelenleg is, a művészeti alkotás s a művészetre való nevelés között osztva meg idejét, mint könyvkötőmester és mint a berlini könyvkötészeti szakiskola mesteriskolájának egyik vezetője.

Azt hisszük, nem csalódunk, ha főleg ez utóbbi minőségéből magyarázzuk azt az örvendetes elhatározását, hogy két kötetbe összegyűjtve kiadta tervezeinek egy jelentékeny csoportját, s ezáltal alkalmat nyújtott arra, hogy művészeti intuíció híjával szükölködő kortársai is esztétikai szempontból kifogástalan, modern alkotásokkal örvendeztethessék meg kényesebb ízlésű megrendelőiket.

A két kötetből álló publikáció 48—48 táblát tartalmaz. Az első kötet számos egész- és néhány félbörkötéshez nyújt kézi munka útján előállítható mintalapokat. A második pedig színes- és aranynomású vászonkötésekhez készült tervezetekkel látja el a sokszor még mindig eléggé művészietlen sablonokkal dolgozó könyvkötészeti gyáripárt.

Kersten-t ilyen általános rendeltetésű mintalapok elkészítésére kiválóan alkalmassá teszik azok az irányelvek, melyeket a saasz-thüringiai kiállításon elért első döntő sikere alkalmából, ezelőtt tíz esztendővel, egyik

szakközlöny* hasábjain kifejtett, s melyeket a maga részéről teljes mértékben meg is valósított.

A felhasználandó tervezet első kelléke Kersten e fejtegetései szerint annak hatásosságában áll, mely a rajzot úgy egészében, mint részleteiben kedvessé teszi előtünk, mindig magához von és ébren tartja szépérzékünket. A terv egyúttal modern is legyen és szervesen illeszkedjék abba a műtőbe, melyet a vele egyidejű művészi törekvések a kortársak részére megalkotnak. A tervezethez végül jól átgondolt motívumokat használjunk fel, melyek alkalmazása a rajzot különböző részleteiben is összefüggő, egységes hatás felébresztésére képesítsék.

A díszítés célját illetőleg Kersten elveti azt, a modern francia könyvkötészeti iskolában nyilvánuló irányzatot, amely a kötés külsejével a beléillesztett könyv tartalmát akarja illusztrálni, s az ornamentika alkalmazásával nem törekszik másra, mint a rendelkezésre álló síkterület művészeti élénkítésére.

Ez elvekhez híven Kersten legtöbb könyvtáblája, noha mindegyik önálló s egyéni művészeti alkotás, bármely hasonló méretű könyvre alkalmazható, s a beléjük kötött mű tartalmával semmi kapcsolatban sem áll.

Ily módon tervezetei mintegy predestinálva vannak arra a célra, melyet Kersten szóbanforgó kiadványával maga elé tűzött, hogy egyrészt mintákat nyújtsonak egyes kötések előállításához, másrészt kiinduló pontul szolgáljanak motívumaik variálása, továbbfejlesztése útján, elfogadható új tervezetek megszerkesztéséhez.

Ami a kiadott tervezeteket illeti, azok a térbeosztás szempontjából három főcsoportra oszthatók. Az elsőbe tartoznak azok a tervezetek, melyek ornamentikája a könyv hátából indul ki s onnan terjeszkedik át a kötés két táblájára. A mi ízlésünk szerint Kersten tervezetei közül az ezen csoportba tartozók a legsikerültebbek, nemcsak mivel ezek simuálnak leginkább hozzá a kötés szerkezetéhez, hanem mivel a díszítésmódnak maga Kersten volt a feltalálója s legszerencsésebbkézzel továbbfejlesztője. Működése első éveiben szinte kizárólag e módot alkalmazta; újabban Kersten e dédelgetett »genre«-jától mintha elhídegedett volna: legalább a múlt évi (1906) drezdai kiállításon feltűnő kevés volt ilyenmű műveinek száma, a beküldött harmincegy tervezet közül mindössze három.

Ez a Kerstenre nézve legjellegzetesebb díszítőmód ismét három alcsoportra oszlik. Az elsőbe tartoznak azok a kötések, melyeket a hát bordáiból kiindulva, az egész táblát leheletszerűen behálózó, egyenes és hajlított vonalakból összerakott síkdíszítmények borítanak, melyek közeit sokszor egy-egy díszkrét bőrfelrakás élénkíti. Ugyanez a motívummal találkozunk a gépnomással előállított vászonkötésein is, persze a kivétel technikájában lévő különbségek gondos kiaknázásával.

A második alcsoportba azon terveket sorolhatjuk, ahol a táblákat behálózó fonatos dísz helyett a hát

* Zeitschrift für Bücherfreunde. 1897/98. évfolyam. I. kötet.

közepéből kiinduló, hatalmas csathoz hasonló, mozaikpántok nyúlnak át a könyv födeleire.

Végül a harmadik alcsoportba azok az aránylag kevésbé sikerült kötések tartoznak, melyek díszítése a hát két végéből indul ki s félkör alakjában vonul végig a táblák belső sarkain.

A második főcsoportot azok a kötések képezik, melyeknél Kersten a kötés tábláit s hátrészt önálló sükterületekként kezeli s határoló körvonalak nélküli szabad motívumokkal ékesíti.

Végül a harmadik csoportba sorolhatjuk azokat a kötések, melyek tábláit zárt négyszögű síkdíszítmények ékesítik, míg a hátrészt e díszítményből kiragadott motívumok élénkítik. Ilyen a kézi aranyozású kötések egy csekély töredéke s a gépnymású vászonkötések túlnyomó többsége.

Ami a Kersten által alkalmazott motívumokat illeti, miként ez a szemelvényül közölt néhány kötésből is látható, azok nem annyira nagy számuk, mint inkább bámulatosan változatos kombinációjuk által keltik föl figyelmünket. Legfőbb eszköze az ívkészlet (Bogensatz), mely minden kézi aranyozónak rendelkezésére áll s mellyel a legszeszélyesebb alakzatokat szövögeti. E mellett karakterisztikus motívuma az aprólevelű, stilizált virággally, mely szinte hihetetlen változatossággal jelentkezik tervein, s több, szórványosan alkalmazott stilizált virág s egyéb motívum (rozetták, líliomok, csillagok, szívecskek stb.).

A virágmotívumok változatosabb sorozatát látjuk a vászonkötéseken, bár a hullámvonal-dísz itt is túlnyomó.

A színösszetételt illetőleg kézi aranyozású kötéseihez Kersten a sötét, szinte komor színeket kedveli, minők az okker, ultramarín, olajzöld stb., melyeket csak itt-ott élénkít egy-egy világosszürke, halványlila, vagy égszínkék mozaik. A vászonkötéseknel ellenben a világos, tompa színeket kedveli, melyeket csak ritkán élénkít aranyozással. Ezeknél az ornamentikát többnyire egy-két, az alapszínnel finoman összehangolt festékkel rakja fel.

A reprodukciókon az eredeti színpompája a legtöbb esetben teljes mértékben érvényesül. A 24×31 cm. nagyságú világos kartonra felragasztott színes lapok anyaga a bőrkötéseknél csalódásig híven utánozott szemcsés maroquin, a vászonkötéseknel pedig a W. Valentin berlini gyárából kikerült ú. n. art-linen papír.

DR. GULYÁS PÁL.

SZEPES VÁRMEGYE MŰVÉSZETI EMLÉKEI. Szerkeszti Dr. Vajdovszky János. Harmadik rész: Iparművészet. Irta: Divald Kornél.

A Szepesvármegyei Történelmi Társulat „Szepesvármegye Művészeti Emlékei“ című munkájára 1904 május 28-án bocsátotta közre előfizetési felhívását. Azóta gyors egymásutánban jelent meg a munka három kötete; mind a három kötet hazai művészettörténelmünk szorgalmas munkásának, Divald Kornélnak tollából. A most megjelent harmadik résszel, mely Szepes vármegye iparművészeti emlékeivel foglalkozik és ez okból leginkább érdekelheti a „Magyar Iparművészet“ olvasóit, a minden

tekintetben szerencsés és egyben sikerült vállalkozás befejezést nyert.

A Szepesvármegyei Történelmi Társulat vállalkozása úttörő és bátran állítható példaképpen az ország többi történelmi társulatai és egyesületei közé. Ily módon teljes képet nyernénk az ország összes megyéinek művészeti emlékeiről és majdan arra is gondolhatnánk, hogy hasonló munkák alapján megírható volna hazánk művészetének fejlődéstörténete.

Ez úttörő munka természetesen jókora nehézségekkel járt és tisztelettel kell adóznunk a munka szerzőjének, ki a lelkesedés által szított kitarással az ismertetett emlékeket felkereste és igyekezett azokról egyszerűen és laikusnak is érthető módon lehetőleg összefüggő képet rajzolni.

Az előttünk fekvő harmadik kötet, mint már említettük, a megye iparművészeti emlékeivel foglalkozik. Divald anyagát öt fejezetre osztja. Az elsőben megemlékezik Szepesmegye iparművészetéről általában, bár aránylag röviden. Helyesen jegyzi meg, hogy az iparművészet tanulságai épp oly fontosak, mint a képzőművészeté. A Szepességben is, mint majdnem mindenütt, a városi élet a XIII. századtól kezdve fejlődik és mesterembereink mindig tevékenyen részesek koruk művészi mozgalmában. Sajnálattal említi fel a szerző, hogy a magánosok birtokában lappangó, a falusi nép házaiban őrzött és gyakran városi eredetű iparművészeti emlékeket a dolog természeténél fogva nem volt módjában felkutatnia. És így nem egy technika tárgyalását kénytelen mellőzni, amelynek hiányát érezzük és egyben sajnáljuk. Ezután áttér az ércöntés emlékeinek ismertetésére, közben felemlítve, ahol az lehető volt, a mester nevét is. E mesterek közül nem egynek neve országos hírvő volt. Így Nagy Lajos a visegrádi nagyharangot Gaal Konrád íglói mesterrel öntette. A szepességi ércöntés főhelye Igló volt és e technika a XIV. századtól a XVI. századig virágzott. A díszítésben meglehetősen konzervatívok az e körbeli mesterek, amiről az elég nagy számban fennmaradt keresztelomedencék tanuskodnak. Ezeket a kehelyhez hasonló medencéket rendszeren két darabba öntötték. A XIV. századból származó, svedléri keresztelomedence Nagy Lajos címere révén nevezetes. Az ércöntőmesterek e korban ismerték az ú. n. viaszkiolvasztási módszert is; erről a menhárdi keresztkút tanuskodik. Az ércöntés mellett fontos szerepe lehetett a vasművességnek is. Kár, hogy ez emlékeket nem becsülték meg eléggé és így Divald is csak egy két emlék ismertetésére volt kénytelen szorítkozni. A vasművesség egyik legszebb szepesmegyei emlékét képben is bemutatjuk. Az önöntés emlékeivel a szerző négy sorban végez. Igaz, hogy írott adatok eddigéle e tárgyra vonatkozólag nem ismeretesek, mégis szívesen vettük volna néhány művészibb értékű ónedény méltatását és képben való bemutatását.

A második fejezetben Divald a XIII—XIV. századi ötvösséget, illetőleg annak legkiválóbb emlékeit tárgyalja. Már itt megjegyezzük, hogy egységesség szempontjából az ötödik fejezetben tárgyalt XVII—XVIII. századbéli ötvösség is ebbe a fejezetbe tartozott volna. A szerzővel együtt mi is sajnáljuk, hogy oly kevés középkori mester

204.

204. EBÉDLŐ.
TERVEZTÉK FEJÉRKÚTHY ÉS DÓSA.
KÉSZÍTETTE MÓCSAI JÓZSEF.

SALLE À MANGER.
PROJETÉE PAR FEHÉRKÚTHY ET DÓSA.
EXÉCUTÉE PAR J. MÓCSAY.

205.

205. ÚRI DOLGOZÓ-SZOBA.
TERVEZTÉK FEJÉRKÚTHY ÉS DÓSA.
KÉSZÍTETTE RADÓCZ JÁNOS ASZTALOS ÉS
KERESZTESSY KÁROLY KÁRPITOS.

CABINET DE TRAVAIL.
PROJETÉ PAR FEHÉRKÚTHY ET DÓSA.
EXÉCUTÉ PAR J. RADÓCZ, MENUISIER
ET CH. KERESZTESSY, TAPISSIER.

206.

206. EBÉDLŐ RÉSZLETE.
TERVEZTE JANSZKY BÉLA.
KÉSZÍTETTE KÁNTOR TAMÁS.

SALLE À MANGER.
PROJETÉE PAR B. JANSZKY.
EXÉCUTÉE PAR TH. KÁNTOR.

207.

207. HÁLÓ-SZOBA.
TERVEZTE TÁTRAY LAJOS.
KÉSZÍTETTE FÜREDI BERTALAN.

CHAMBRE À COUCHER.
PROJETÉE PAR L. TÁTRAY.
EXÉCUTÉE PAR B. FÜREDI.

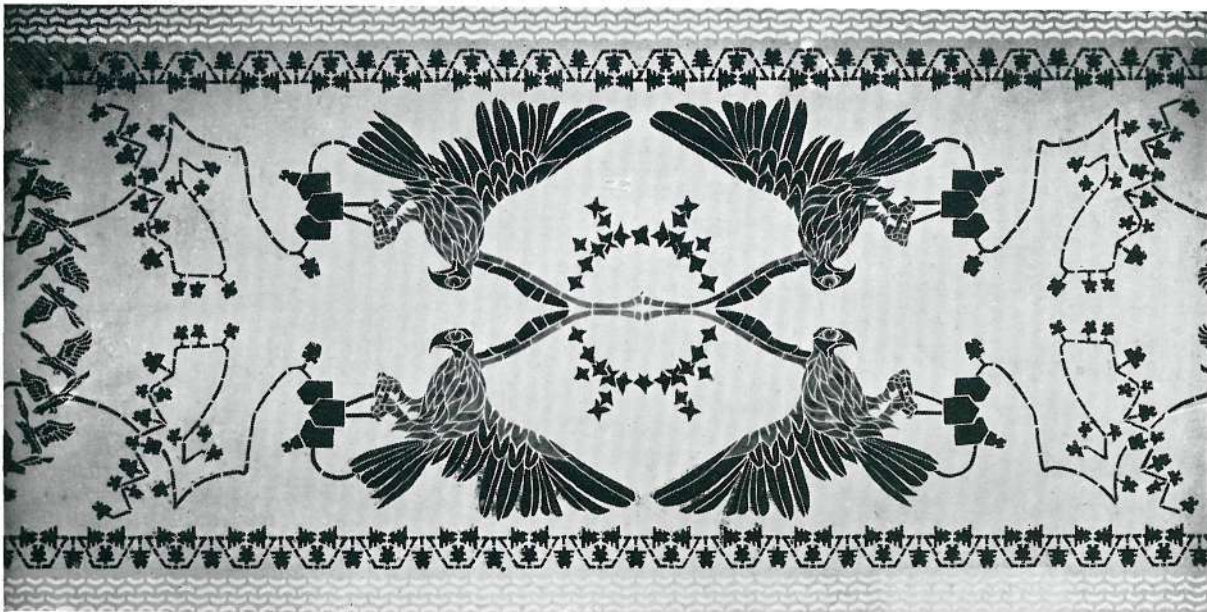
208.

208. HÁLÓSZOBA.
TERVEZTE MENYHÉRT MIKLÓS.
KÉSZÍTETTE KÁNTOR TAMÁS.

CHAMBRE À COUCHER.
PROJETÉE PAR N. MENYHÉRT.
EXÉCUTÉE PAR TH. KÁNTOR.

209.

209. RÉSZLET A NEMZETI SZALON
ÚJ HELYSÉGEINEK MENYEZETÉRŐL.
TERVEZTE NAGY SÁNDOR.

DÉCORATION DE L'INTRADO
D'UNE VOÛTE.
PROJETÉE PAR A. NAGY.

210.

210. FŐBEJÁRÓ.
TERVEZTÉK VÁGÓ JÓZSEF ÉS LÁSZLÓ.
A MOZAIKDÍSZT KÉSZÍTETTE RÓTH MIKSA.

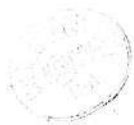
LES NOUVEAUX LOCAUX DE LA
SOCIÉTÉ ARTISTIQUE „NEMZETI SZALON”.
ENTRÉE PRINCIPALE.
ARCHITECTES J. ET L. VÁGÓ.
LA MOSAÏQUE EST DE M. RÓTH.

211.

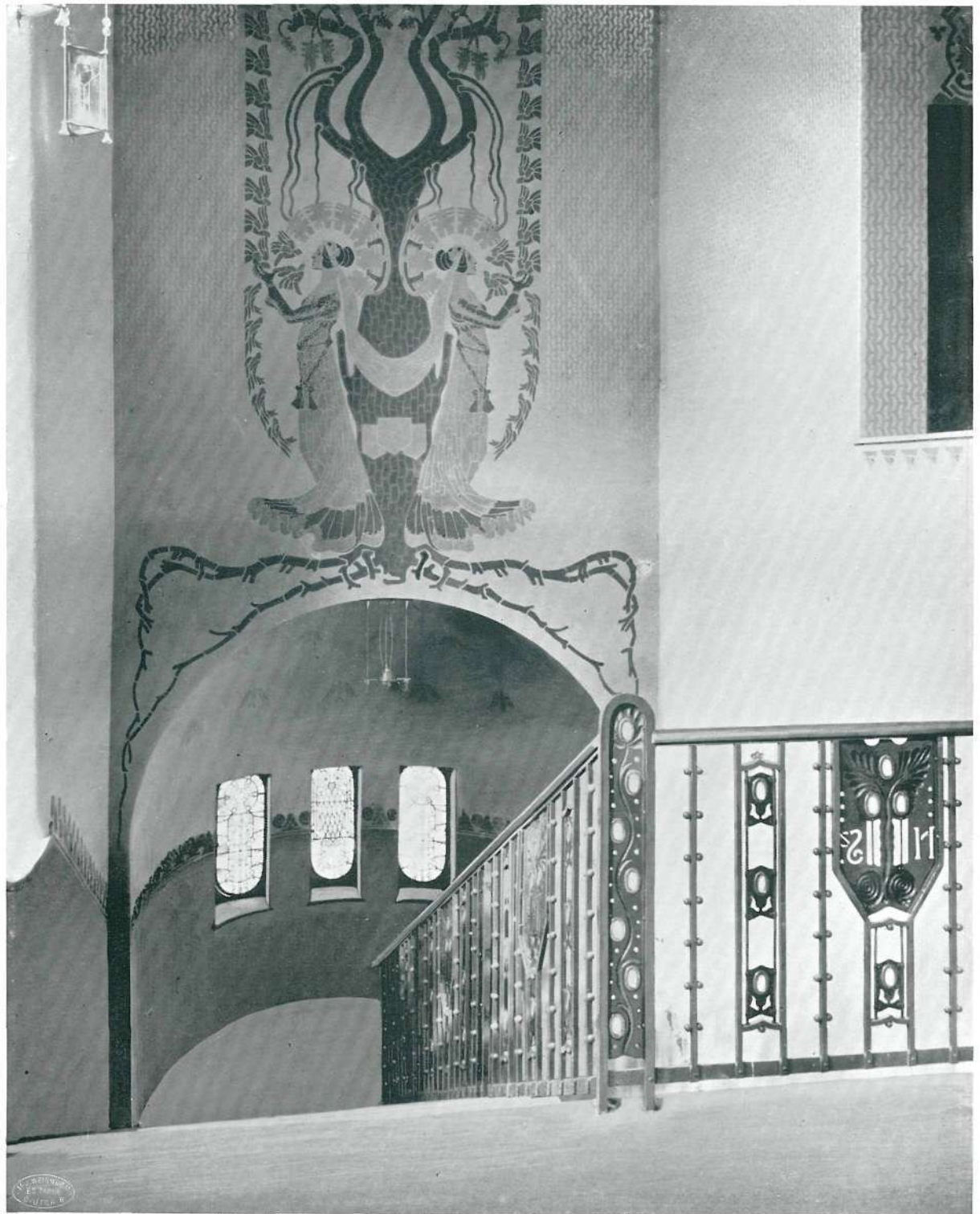

211. A FÖLDSZINTI KIÁLLÍTÁSI HELYSÉG
RÉSZLETE.
A FALI FESTÉST TERVEZTE NAGY SÁNDOR.

UNE DES SALLES D'EXPOSITION
DU „NEMZETI SZALON“.
LA PEINTURE DÉCORATIVE EST DE A NAGY.

212.

212. A LÉPCSŐ RÉSZLETE.
TERVEZTÉK VÁGÓ JÓZSEF ÉS LÁSZLÓ.
A FALI FESTÉST TERVEZTE
KÖRÖSFŐI ALADÁR ÉS NAGY SÁNDOR.

PARTIE DE L'ESCALIER.
ARCHITECTES J. ET L. VÁGÓ.
LA PEINTURE DÉCORATIVE EST
DE A. KÖRÖSFŐI ET DE A. NAGY.

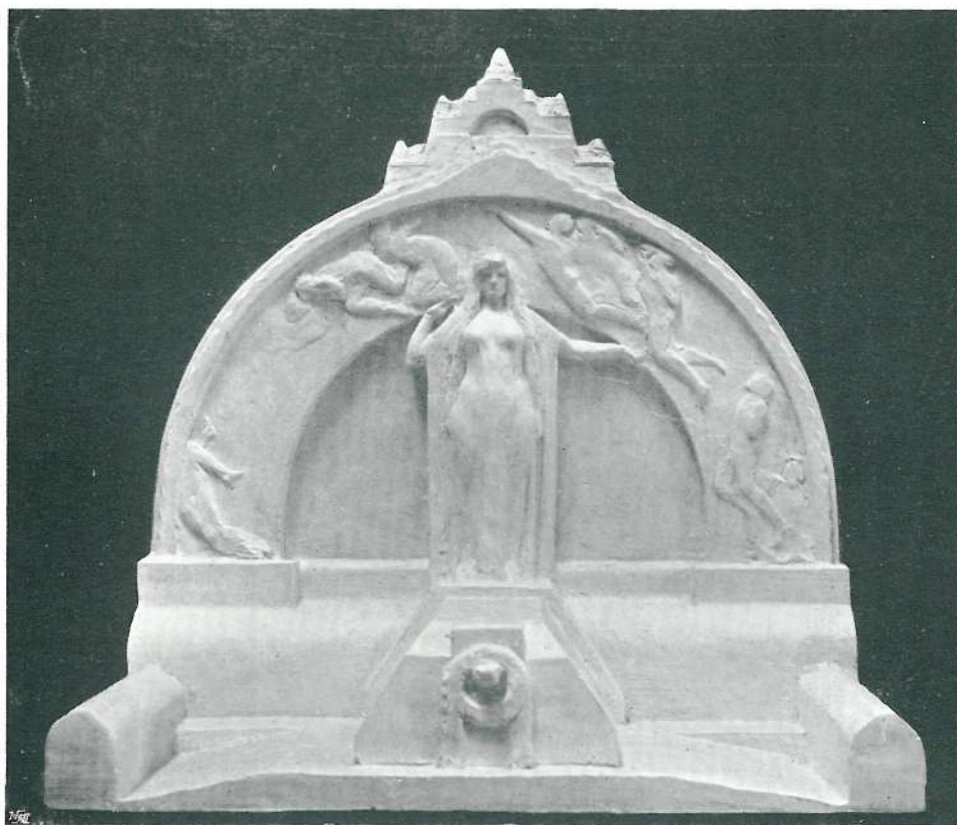
213.

213. AZ ELŐCSARNOK NAGY ABLAKA.
TERVEZTE KÖRÖSFŐI ALADÁR ÉS NAGY SÁNDOR.
KÉSZÍTETTE RÓTH MIKSA.

VITRAUX DU HALL.
PROJETÉS PAR A. KÖRÖSFŐI ET A. NAGY.
EXÉCUTÉS PAR M. ROTH.

214.

215.

214., 215., 216. SÍREMLÉKEK.
TERVEZTÉK LECHNER JENŐ,
FÜREDI RIKÁRD ÉS TÓTH ISTVÁN.

216.

PIERRES TOMBALES.
PROJETÉES PAR E. LECHNER,
R. FÜREDI ET E. TÓTH.

nevét lehetett megállapítani. Az ötvösmű anyaga rendszeresen ezüst, nem ritkán azonban középkori templomaink a rézbádógból készített egyházi edényekkel is megelégedtek. A Szepességben is találunk erre elegendő példát. Művészeti szempontból ezek épp oly érdekesek, mint a nemes fémből való. Az ötvösművéség emlékei különösen nagy számban maradtak fenn a XV. század második feléből és a XVI. századból, az írott adat viszont aránylag kevesebb. A XV. századi ötvösség alkotásai tagozás és díszítés tekintetében gazdagabbak az előző század alkotásainál. Megjegyezzük, hogy az iglói oltárkereszt és az idevaló úrmutató mestere nem lehet ugyanaz. Ezt már a bemutatott képekből is eléggé megítélhetjük. Az iglói oltárkereszt minden ízében művészeti alkotás, az úrmutató azonban távol áll ettől. Sorra élénk állítja a szerző az öntött, vésett, domborított díszű ötvösműveket, úgyszintén a sodronyos zománc-technika emlékeit. A magyarázó szöveget híven kísérik a jó képek, melyekhez a fényképeket mind Divald készítette.

A harmadik fejezet az egyházi bútorzattal, halotti címerekkel és epitáfiumokkal foglalkozik. Nem egy kiváló asztalos és fafaragómester jeles munkájával ismerkedünk itt meg, s talán ezek közt is a Láng János és Kristóf, Kolmitz Kristóf és Gross Pál alkotásai a legkiválóbbak. A protestantizmus elterjedéséig az oltárépítés a legnagyobb feladat, ezután inkább a szószék.

Szerzőnk leginkább otthonos a negyedik fejezet anyagában, amelyben a szövött emlékeket tárgyalja. Itt nem elégszik meg az egyes emlékek ismertetésével, hanem, amennyire a rendelkezésére álló adatok megengedték, fejlődéstörténeti részt is csatol hozzá. Védelmébe veszi a magyar kézműipar ez ágát és sikerrel érvel amellett, hogy a miseruhák, mint a szövött emlék legszebbje, ha szövötük idegenből is származik, idehaza magyar kezek készítették. Az egyes emlékek tárgyalásánál lelkesedéssel beszél — és méltán — a legszebb szepesmegyei, régi himzésről, az abrahámfalvi miseruha betétjéről. A miseruhák mellett megismerkedünk a megye csipke-emlékeivel és a világi rendeltetésű himzések több jeles példájával.

Ezután a XVII. és XVIII. századi ötvösség emlékei kerülnek sorra. E fejezetben leginkább Szilassy János lőcsei ötvösmester működésének ismertetése köti le figyelmünket, kinek bámulatra méltó tevékenységéről hű képet nyerünk. Ötvöstársai azzal tisztelték meg e kiváló mestert, hogy 1547-ben céhmestertüknek választották és e tisztelet viselte 1582-ben bekövetkezett haláláig. Ez időből már több mester nevét ismerjük, alkotásaik azonban legtöbbször ismeretlenek. A XVII. század egyik legkiválóbb mestere, Weigl Bertalan, kinek a lőcsei evang. templomban őrzött fedeles kupája hazai ötvösműveink legjelesebbjei közé sorozható. Weigl egyik műve, a selmecbányai eredetű, domborított díszítésű, ezüst szenteltvíztartó az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében látható.

A könyv végén a szerkesztő befejező sorai után Divald az ide vonatkozó irodalmat sorolja fel. Záradékkul pedig Szepesvármegye Művészeti Emlékei I—III. részének név- és tárgymutatóját adja, ami a munka értékét és hasznavehetőségét nagyban fokozza.

A fentiekben igyekeztem a Magyar Iparművészet olvasóinak Divald Szepes vármegye iparművészeti emlékeit tárgyaló jeles munkáját megismertetni. E munka a szerző szorgalmának és a tárgy iránt érzett szeretetének újabb bizonyossága.

Dicsérettel kell megemlékeznünk a munka kiállításáról, úgy a képek, mint a szövegrész tekintetében.

Érdekesnek tartom megemlíteni, hogy a Szepesmegyei Történelmi Társulat tagjainak száma e mű első kötetének megjelenése óta 290-ről 555-re emelkedett.

CSÁNYI KÁROLY.

DER HAUSGARTEN. Fr. Encke, 8-r. Jena, Eugen Diederichs 1907. Képekkel. Ára fűzve 6 korona, kötve 7 korona 20 fillér. Igénytelennek látszó kis munkát mutatunk be e könyvecskével. A kertről szól a tapasztalt szerző és tanácsaival útbaigazítást ad oly dolgokról, amelyek ellen annyiszor vétének. A ház melletti és előtti kert elrendezése oly egyszerűnek és könnyűnek látszik, hogy a háztervhez való alkalmazkodása szinte magától értetődő dolog. Azonban itt is úgy van, mint sok másnál: ez az egyszerű dolog a nehéz. A háztól függő, annak alárendelt kert mindenekelőtt a ház építészeti tagozását tartozik figyelembe venni; döntők az épület magassági és szélességi viszonyai és a háztömeg egész megjelenése; fontos továbbá az alárendelésnek világossága, amelyeknek a növényzet fejlődésével is meg kell maradni. Ezeket és hasonló elveket a szerző jó és rossz példák során igyekszik magyarázva érthetővé tenni. A Magyar Iparművészet egyik állandó rovatában (jelenleg is) az olvasó ott találja a „kertművészet“-i részt, s nem ok nélkül, mivel a kert kialakítását a művészeti feladatok közé sorozzák mostanában mindenütt és joggal. Olvasóink figyelmét tehát felhívjuk a kis munkára, amelyben sok okos és egészséges gondolat foglaltatik. Tanulhat belőle az építész, a házépítő tőkepenész, a lakó, a kertész és minden érdeklődő.

CSÍZIK GYULA.

LANDHAUS UND GARTEN. Irta: H. Muthesius. 280 oldal, 500 képpel, 8 színes műlappal. Kiadja F. Bruckmann A. G. München, 1907. Vázonba kötve 12 márka. Hermann Muthesius, a német művészeti irodalom egyik legkiválóbb képviselője, nagy tudással megírt könyvet adott a közönség kezébe. Lakóházról, kertről az angolokat kivéve alig olvastam annyira alapos tanulmányt, mint ez a munka, amely újabb bizonyossága a németek haladásának, amelylyel utolérni igyekeznek a brit szigetország művészettel, kultúrával átitatott földjét. Nem szeretném, ha a magyarországi építőművészek félremagyaráznák ezt a néhány sort. Nem azért íródik kritika, hogy utánzás, kópia, idegenség támadjon a nyomán, amelyből van elég részünk, látván Olbrich, Hoffmann, Wagner, Moering, Billing, s a jó ég tud megmondani, mi mindenféle nyomon haladó »magyar« építésmódot.

Nekünk magyaroknak a saját magunk nemzeti talaja, népünk századokon keresztül harmonikusan fejlődő művészete, országunk éghajlata, önmagunk életmódja, szokásaink szabják meg jövőnk építészeti alapját. Hiába erőlköd-

nek műegyetemen professzorok, különböző egyesületek kebelében szakalaposak és a fiatalok közepette apró Wallotok, Fischerek, Dülfer- meg Billing-embriók, vagy ami még rosszabb: zsengekorú álmagyarkák, építőművészetünk ha egyáltalán lesz, csak és kizárólag magyar lehet, olyan magyar, amelyet ezidő szerint sem főiskolánkon, sem építészeinknél nem tanulhat az ily irányba igyekvő fiatalság. A műegyetem falán követendő példák gyanánt, ha modernek, — idegenek lógnak, mert ez az iskola volt az, amely nem is olyan régen hivatalosan is állást foglalt a magyar építészeti tanszék ellen és itt terem a legtöbb gúnyos mosoly az ajkakon, ha arról van szó, hogy fejlődés és magyar fejlődés legyen. Persze »paraszt« kerítés, kópjafa, faragás meg tető, »paraszt« torony áll szemben úgynevezett »viccekkel«, amelyeknek tenger előnye között nem utolsó az, hogy készen, néhány koronáért rajzban, fotografiában, megkottázva kaphatók. A »parasztság-hoz« pedig gyűjtés, megérzés, megértés és munka is szükséges. Szóval, nem az olcsó dicsőség kenyere.

A Muthesius könyvében ötszázegynéhány képből végigvondulnak az új- és óvilág nagyjainak a munkái. Nem bércszárnyak, nem régi, kiforrott stílusok utánzásai, nem halottsíratás. Nem façadenarchitektúr, de az élő művészet alkotásai. Eleven dolgok, belülről kifelé épült családi házak, amelyekből a művészen kívül ráismerhetünk a gazda lelkére is. Emberi otthonok, s kertjükkel egyetemben apró fészkei a boldogságnak. Sok mindentről beszél ez a kötet. Elmondja, hogy azokon a helyeken, ahol nem avatag az építésrendőri szabályzat, mennyivel szabadabb a művész keze. Beszél arról, hogy a benne szereplő művészek nem lesték egymásnak kezevonását. Látjuk benne az ír síkság tipikus házait, a skótok ridegebb fészket, angol lankák kunyhóit, amelyeket hosszú időn keresztül széppé, kényelmessé, egészségessé varázsolt a velük foglalkozó építész művésze. Emitt a finnek favázis házai dacolnak hóval-zivatarral művészeik átfarmálásában, majd a német erdők oldalán bukkannak fel a germán erővel meg némi nyereséggel emelt családi házak, a Hudson partjain a gyorsan élő Amerika áll előttünk raffinált kényelmével, s hogy tökéletes legyen a sorozat, a Hohe Warte, a bécsi Svábhegy kacér művészettel megoldott néhány villájának rajza vágódik éles vonalakkal a levegőbe. Interiőrök, kertek zárják be az illusztratív részt.

A szöveg elsőrangú és modern esztétikus írása, aki tudja, hogy a művészet fejlődhetik, hogy van hanyatlása de stagnálni nem szokott soha. És mert az építészeti fel-tétlenül művészet, nem árt, ha minálunk sem tekintik csupán kenyéradó mesterségnek. Mindenre kiterjed szerzője figyelme. Beszél helyes fekvésről, a ház kényelméről, egészségügyi szempontokról, vízellátásról s a lakószobák rendeltetéséről. Természetesen ezekben a házakban a szoba a legfontosabb, nem úgy mint toronymagas bérszörnyek-nél, ahova csak hálni jár az emberek tömege, s amelyekben kiveszett az otthon fogalma.

Tanúíthatunk a Muthesius könyvéből tengernyi sokat. Elsősorban gondolkodást. Azután nemzeti erőt, végezetül pedig levonhatunk belőle egy hatalmas tanulságot is. Azt, hogy az imponáló középületek nyakrafőre való emelése

— Istennek hála — íme végét járja, hogy hely szorítódjék az intimitások melegének, hogy emberhez embernek szólnon az építőművészet is, lévén ez a század az emberség kora. Sokért nem adnám, ha valaha ilyen melegséggel írhatnék olyan könyvről, amelyben magyar házról, magyar kertről szól a krónika.

GYINES.

A MAGYAR NÉP MŰVÉSZETE. Első kötet. A kalotaszegi magyar nép művésze. Számos szak-értő és művész közreműködésével írta: Malonyay Dezső. Budapest 1907. Franklin Társulat.

A kultuskormány támogatásával a magyar nép művészetének emlékeit gyűjti össze Malonyay Dezső vezetésével a magyar művészek, írók csapata. A kötetekre menő anyagnak most jelent meg az első része, a kalotaszegi falvak művésze. Sorozatban jelenik meg utána a székelység, a dunántúli magyarság, a nagy Alföld, a Felvidék s az északkeleti Hegyalja népi művésze. A hatalmas, nemzeti, faji szempontból különösen fontos műnek beható ismertetését legközelebbi számunkban adjuk a közön-ség kezébe.

KIÁLLÍTÁSOK.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSA az egész nyáron át megmarad. A választmány legutóbb tartott ülésén hozott határozat szerint a kiállítás hétfő kivételével hétköznapokon egyelőre 9—1-ig és délután 3—6-ig, vasárnapon 9—1-ig tekint-hető meg.

A PÉCSI KIÁLLÍTÁST május hó 15-én nyitották meg nagy ünnepséggel. A kiállítási műcsarnok, mely magában foglalja az orsz. képzőművészeti társulat, a m. iparművészeti társulat kollektív csoportjait, valamint az orsz. mintarajztanoda és rajztanárképző és az orsz. iparművészeti iskola kiállításait, nem készülhetett el a megnyitásra; ünnepi megnyitását június hó 5-ére tervezik. Az iparművészeti társulat csoportjának ismertetését júliusi füzetünkben közöljük.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT EZIDEI KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSÁVAL kapcsolatosan nagyarányú háziipari és népművészeti kiállítást tervez, amelyen magyar munkák mellett, horvát szöttek és hímzések is bemutatásra kerülnek. Külön része lesz a kiállításnak egy retrospektív csoport, amelyben régi népművészeti munkák lesznek láthatók. — A karácsonyi kiállítás keretében valószínűleg kiállítják még azt a négy szobaberendezést is, mely a pécsi kiállítás iparművészeti csoportjában van.

KIÁLLÍTÁSI KÖZPONT. Gelléri Mór kir. tanácsos, az orsz. Iparegyesület érdemes igazgatójának kezde-sére az orsz. Iparegyesület mozgalmat indított meg egy